

предметів побуту, а також право на її збирання та поширення. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля є особистим немайновим правом людини.

При вирішенні справ про порушення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля на звернення громадян Європейський суд з прав людини, посилається на ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Наприклад, у справі «Дубецька та інші проти України» було встановлено порушення права на безпечне довкілля, справа полягала у створенні екологічної небезпеки для громадянки України через діяльність вугледобувної шахти та вуглезбагачувальної фабрики, які спричинили надмірне промислове забруднення навколишнього природного середовища [3, ст. 65]

Таким чином, право на безпечне для життя та здоров'я довкілля безперечно має важливе значення для суспільства. Воно спрямоване на збереження здоров'я населення, а також впливає на саме використання природних ресурсів довкілля. Велика кількість нормативно-правових актів спрямовані на закріплення, охорону та захист даного права, але не зважаючи на це постійно спостерігаються його порушення.

Список використаних джерел:

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-XII // Відом. Верхов. Ради. України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV // Відом. Верхов. Ради. України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Рішення Європейського суду з прав людини у Справі «Дубецька та інші проти України» від 10. 02. 2011р. // Відом. Верхов. Ради України. – № 2. – Ст. 65.

Позюмко І.С.

студентка,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ДОБРОСУСІДСТВО У ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Добрий сусіда – найкращий родич

Право власності за своїм змістом є найбільш повним речовим правом. Громадяни України, набуваючи право власності чи право користування земельною ділянкою, несуть ряд обов'язків власників (землекористувачів). Законодавство передбачає різні обмеження суб'єктивного права власника на конкретне майно з метою забезпечення права і охоронюваних законом інтересів інших осіб. Процес спільного регулювання суспільних відносин охоплюється інститутом добросусідства у земельному праві. Земельна реформа, численні політичні, економічні й соціальні процеси, що відбуваються сьогодні в Україні, потребують подальшого вдосконалення законодавства, особливо з питань, які пов'язані із забезпеченням прав землевласників та землекористувачів і стосуються належності майна, захисту їх законних прав та інтересів. Водночас слід відзначити, що на сьогодні питанням добросусідства науковцями приділяється незначна увага, вони розглядаються здебільшого у відповідних розділах підручників, кількість ж

наукових праць, безпосередньо спрямованих на дослідженню цього інституту поки що незначна.

Відносини добросусідства у земельному праві мають давню історію, оскільки ще римське приватне право розглядало добросусідство одним із видів обмеження права власності, керуючись «загальним благом» та інтересами окремих осіб, переважно сусідів [4]. Законами XII таблиць були введені певні обмеження власності, зокрема власник земельної ділянки зобов'язаний був допускати на свою ділянку протягом дня сусіда для збирання плодів, що падали з дерев, які росли на земельній ділянці сусіда. Згодом до цих обмежень додалося багато інших. Наприклад, власник не міг споруджувати на своїй ділянці будівлю, яка б перешкоджала припливу повітря до ділянки сусіда, повинен був терпіти стік води з сусідньої земельної ділянки розташованої вище, дим і кіптяву, що поширилась унаслідок дозволеної господарської діяльності (на полі, на городі). Такі обмеження виникають через необхідність враховувати інтереси сусідів, місцевої громади та суспільства в цілому. У російському дореволюційному праві такі обмеження були пов'язані з дією норм, які складали так зване сусідське право, забезпечуючи інтереси третіх осіб.

Інститут добросусідства закріплений у главі 17 Земельного кодексу України «Добросусідство». Правила і норми цієї глави спрямовані на забезпечення такого використання землі, за якого власникам і землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдавалося б найменше незручностей. Положення статті 103 до таких незручностей відносить затінення, задимлення, неприємні запахи, шумове забруднення тощо. Виходячи з змісту даної статті такі впливи поділяються на допустимі (такі, що завдають допустимі незручності), надмірні (завдають незручності, що виходять за допустимі межі) та неприпустимі (перешкоджають використанню сусідніх земельних ділянок за цільовим призначенням) [3]. Загалом у главі встановлені наступні правила добросусідства, а саме: попередження шкідливого впливу на сусідню земельну ділянку (104 ЗК України); наслідки проникнення на земельну ділянку гілок і коренів дерев (105 ЗК України); спільне використання межових споруд (108 ЗК України); використання дерев, які стоять на межі земельних ділянок (109 ЗК України). Деякі з цих правил застосовуються при вирішенні спорів щодо межі земельних ділянок, а саме: обов'язки щодо визначення спільних меж (106 ЗК України), відновлення меж (107 ЗК України).

Виникає запитання: в чому ж особливість відносин добросусідства як таких та як саме законодавство регулює конфлікти інтересів власників суміжних володінь, якщо вони виникають? Очевидно, що природа нерухомих речей така, що їхня якість і цінність більшою мірою залежать від оточуючого їх простору, ніж від них самих.

Місцезнаходження нерухомоті, її близькість до економічних і культурних об'єктів, зв'язок з транспортною мережею, властивості природного середовища, чистота повітря відіграють велику роль. Безпосередній вплив на суміжні володіння, пов'язаний з порушенням їх меж володінь – це найбільш очевидна сторона відносин добросусідства, проте, окрім цього, здійснення діяльності за межами об'єктів права власності має не менший суттєвий вплив, як позитивний, так і негативний. Існує загальне

правило для всіх власників, згідно з яким на нього покладається обов'язок не допускати використання належного йому майна, яке спричиняє суттєву і необґрунтовану шкоду третім особам або всьому суспільству [1].

Досить часто виникають ситуації, коли при спорудженні свого будинку чи колодязю, вигрібної ями, сусіди порушують правила добросусідства та державні будівельні норми. Власники та землекористувачі вправі вимагати припинення на сусідській ділянці діяльності, здійснення якої може призвести до шкідливого впливу на здоров'я людей, тварин, на повітря, стан їх ділянок тощо. При недосягненні згоди між власниками сусідніх ділянок щодо усунення шкідливого впливу діяльності власника однієї ділянки на стан іншої ділянки власник останньої вправі звернутися до відповідних органів. Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ» № 13 від 25 грудня 1996 року було визначено, що спори з приводу додержання правил добросусідства розглядаються судами або узгоджувальною комісією, обраною місцевою радою [2]. Земельні спори розглядаються на підставі заяви однієї зі сторін у місячний термін з дня подання заяви. Розгляд земельних спорів проводиться при наявності низки документів, зокрема плану земельної ділянки (оригінал викопіювання) масштабу 1:500 з нанесеними червоними лініями, погодженого з управлінням архітектури департаменту містобудування, виконаного організацією, яка має відповідний дозвіл (ліцензію) на виконання цих видів робіт, копії технічного паспорта на будинок, копії документів, що посвідчують право власності на нерухоме майно, копії документів, на підставі яких виникло право власності на нерухоме майно (договір дарування, договір міни, свідоцтво на спадщину, договір купівлі-продажу, розпорядження голови районної адміністрації, рішення суду) та інші. Сторони, які беруть участь у земельному спорі, мають право знайомитись з матеріалами щодо цього спору, робити з них витяги, брати участь у розгляді земельного спору, подавати документи та інші докази, порушувати клопотання, давати усні і письмові пояснення, заперечувати проти клопотань та доказів іншої сторони, одержувати рішення узгоджувальної комісії, і, у разі незгоди з цим рішенням, оскаржувати його. Земельні спори розглядаються за участю зацікавлених сторін, які повинні бути завчасно повідомлені про час і місце розгляду спору. У разі відсутності на засіданні комісії однієї зі сторін спору при першому вирішенні питання і відсутності офіційної згоди відсутньої сторони на розгляд питання – розгляд спору переноситься. Повторне відкладення розгляду спору може бути лише з поважних причин. Основним документом, який створює комісія, є протокол. За результатами розгляду спорів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності і користуванні громадян, дотримання громадянами правил добросусідства, узгоджувальна комісія готує своє рішення, яке оформляється відповідно до протоколу і яке підписують голова та секретар узгоджувальної комісії. Рішення комісії приймається більшістю від складу комісії. Воно є підставою для прийняття ухвали міської ради про затвердження документації із землеустрою. Рішення узгоджувальної комісії передається сторонам протягом 5-ти робочих днів з часу його прийняття. У разі недосягнення згоди у вирішенні спірного питання узгоджувальна комісія може рекомендувати вирішити спір у судовому порядку. Втім, часто

вирішення земельних спорів у судових інстанціях затягується на довгі роки, а сусіди-учасниками конфлікту перетворюються на запеклих ворогів. Погоджуюся з думкою більшості вчених стосовно того, що на законодавчому рівні має бути закріплено розмір компенсації за негативний вплив на сусідні володіння при неможливості його усунення. Така практика існує в західних країнах, на сьогодні можливість такої компенсації передбачена законодавством окремих пострадянських країн (п. 2 ст. 378 Цивільного кодексу Республіки Молдова; п. 3. ст. 171 Цивільного кодексу Азербайджанської республіки).

Отже, можна зробити висновок, що норми, що регулюють добросусідства у земельному законодавстві, по своїй суті є законодавчо встановленими обмеженнями щодо здійснення права власності на земельні ділянки. Їх мета – забезпечити погодження та захист інтересів власників (землекористувачів) сусідніх земельних ділянок. При виникненні земельного спору, який не вдається вирішити так би мовити полюбовно, можливе вирішення конфлікту органами місцевого самоврядування, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері земельних відносин (органи Держземагентства), або судом. Потрібно пам'ятати, що дотримання правил добросусідства – це надійний шлях побудови дружніх, взаємовигідних відносин між сусідами і водночас захист особистих прав та інтересів кожного з них.

Список використаних джерел:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. Погрібного О.О., Каракаша І.І. – К.: Істина, 2003. – Ст. 117.
2. Див., наприклад: Бусуйок Д.В. Правове регулювання обмежень прав на землю. Атореф. дис.канд. юрид. Наук. – К. – 2005. – 20 с.; Каракаш І.І. Отношения добрососедства в земельном праве / Право собственности на землю и право землепользования в Украине: Научно-прак. пособие. – К.: Истина, 2004. – 216 с.; Кулинич П.Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України // Земельне право України. – 2006. – № 1. – С. 25–33.
3. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / Кол. авт.: Л.О. Бондар, А.П. Гетьман, В.Г. Гончаренко та ін.; За заг. ред. В.В. Медведчука. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 656 с.
4. Римское частное право: Учебник / Под ред. проф. И.Б. Новицкого и проф. И.С. Перетерского. – М.: Юриспруденция, 2000. – 448 с.

Приходько Ю.А.

студентка,

Запорізький національний університет

ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

У сучасній науці екологічного права широко постає питання про визначення об'єктів права природокористування. Під об'єктами екологічного права в широкому значенні розуміють майнові, природні і духовні блага, з приводу яких виникають правовідносини. Об'єктами екологічного права є природні блага, які існують без участі людини або з певною її участю. Питанням, присвяченим об'єктам займалися такі вчені, як